



УДК: 378.147:004

## USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE BY EDUCATORS IN THE CONTEXT OF ADHERENCE TO THE PRINCIPLES OF ACADEMIC INTEGRITY

### ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ВИКЛАДАЧАМИ У КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

**Borysova Z.U. / Борисова З. У.***c.f.s., prof. / к.ф.н., проф.*<https://orcid.org/0009-0003-0088-3122>*Interregional Academy of Personnel Management,**Kyiv, Frometivska, 2, 03039**Межрігіональна Академія управління персоналом,**Київ, Фрометівська, 2, 03039***Borysova V.E. / Борисова В.Є.***phd, as/prof. / д.ф., доц.*<https://orcid.org/0009-0007-5146-391X>*Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture,**Kyiv, Air Force Avenue, 31, 03037**Київський Національний університет будівництва і архітектури,**Київ, проспект Повітряних Сил, 31, 03037*

**Анотація.** У статті розглядається використання інструментів штучного інтелекту (ШІ) у викладацькій діяльності крізь призму принципів академічної доброчесності. Аналізуються як потенційні переваги ШІ для підвищення ефективності освітнього процесу, так і етичні ризики, що виникають під час автоматизації освітніх практик. Запропоновано рекомендації щодо забезпечення етичного використання цифрових технологій у вищій освіті. Матеріал буде корисним для викладачів, адміністраторів ЗВО, а також розробників внутрішніх політик академічної доброчесності.

**Ключові слова:** академічна доброчесність, штучний інтелект, викладач, цифрова етика, плагіат, етичні ризики, ChatGPT

**Вступ** Активне впровадження штучного інтелекту в освітній простір змінює парадигму викладання, відкриваючи нові можливості для підвищення ефективності навчального процесу. Проте ці можливості супроводжуються низкою викликів, зокрема в контексті дотримання принципів академічної доброчесності. Застосування цифрових інструментів вимагає від викладачів високого рівня свідомості та етичної відповідальності.

Технології штучного інтелекту стрімко інтегруються в різні сфери людської діяльності, і вища освіта не є винятком. Викладачі дедалі частіше звертаються до інструментів генеративного ШІ (таких як ChatGPT, Copilot, Midjourney, Claude, Gemini тощо) для розробки дидактичних матеріалів, перевірки письмових робіт



здобувачів освіти, створення презентацій, структуризації досліджень та навіть для внутрішньої академічної комунікації. Цифрова трансформація освіти відкриває нові горизонти для викладачів. Проте ця інновація висуває нові виклики щодо академічної доброчесності, яка є засадничою цінністю вищої освіти. З одного боку, ШІ дозволяє автоматизувати рутинні завдання, створювати персоналізовані навчальні матеріали, полегшувати оцінювання. З іншого — виникає ризик плагіату, фабрикації, підміни авторства, а також зниження педагогічної автономії. Як інтегрувати ШІ у викладацьку діяльність так, щоб не порушити принципи чесності, прозорості, самостійності та відповідальності? Відповідь на це запитання є ключовою для формування культури етичного використання інноваційних технологій у вищій освіті.

Метою цієї статті є всебічний аналіз етичних викликів, пов'язаних з використанням ШІ у викладацькій діяльності, а також демонстрація практичних моделей його доброчесного застосування.

### **Основна частина**

Академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів, якими мають керуватися учасники освітнього процесу з метою забезпечення об'єктивності, прозорості, поваги до інтелектуальної праці. Згідно з Законом України «Про освіту» (2017), академічна доброчесність охоплює такі поняття, як авторство, добросовісність, недопущення плагіату, фабрикації та фальсифікації результатів.

Штучний інтелект (ШІ) у цьому контексті розглядається як сукупність алгоритмів і технологій, що дозволяють автоматизувати створення текстів, аналітику, зворотний зв'язок, генерацію візуальних та навчальних матеріалів тощо. Найпоширенішими інструментами є ChatGPT, Copilot, Grammarly, QuillBot, Midjourney, DALL·E, а також інші освітні платформи на базі ШІ.

Штучний інтелект, особливо у формі генеративних моделей, створює нові виклики щодо визначення меж авторства. У ситуаціях, коли викладач використовує ШІ для створення конспекту лекції або фрагмента наукової статті, постає питання про те, хто є автором продукту: людина, машина чи їхній тандем?



ШІ дає змогу викладачеві оперативно створювати навчальні плани, адаптувати матеріали до рівня студентів, перетворювати сухі теоретичні блоки на інтерактивні модулі. Наприклад, платформи на базі GPT здатні за кілька хвилин згенерувати тести, вікторини, кейс-завдання з будь-якої дисципліни. При цьому важливо дотримуватися принципу прозорості та вказувати, які фрагменти були створені або допрацьовані за допомогою цифрових засобів. Проблема виникає тоді, коли такий контент використовується без перевірки його точності, без редагування чи критичного аналізу.

Оцінювання результатів навчання. Деякі викладачі використовують ШІ для автоматизованої перевірки письмових робіт або аналітики відповідей у Moodle, Google Forms, Canvas. У цьому контексті важливо не допустити зниження індивідуального підходу до оцінювання. Алгоритмічні оцінки не можуть замінити фахову педагогічну інтуїцію, необхідно уникати повної автоматизації, особливо у випадках, коли йдеться про творчі або рефлексивні завдання.

Наукова робота. ШІ допомагає у пошуку літератури, генеруванні ідей, структуризації текстів, редагуванні англомовних наукових статей. Проте надмірне покладання на ШІ у створенні змістовного наповнення статей веде до проблем з авторством і автентичністю. Видача машинно згенерованого тексту за авторський доробок є формою академічної недоброчесності. Чітке декларування використання ШІ у науковій роботі — вимога часу. У багатьох міжнародних журналах уже введено правила, за якими будь-яке використання ШІ має бути задекларованим у розділі «Author Contributions» або в зносках.

Комунікація та організація. Боти можуть оптимізувати розклад, нагадувати студентам про дедлайни, надавати автоматизовані відповіді. У таких випадках важливо забезпечити прозорість використання та збереження персональних даних.

Етичні виклики та ризики використання викладачами ШІ

- *Непрозоре авторство.*

Автоматично згенерований текст без належного маркування може сприйматись як плагіат. Вказівка на використання ШІ — обов'язкова умова для



збереження авторської етики.

- *Дегуманізація освіти.*

Надмірне застосування ІІІ у викладанні може знизити міжособистісну взаємодію, яка є основою гуманістичної педагогіки.

- *Залежність від технологій.*

Некритичне сприйняття рекомендацій ІІІ або сліпе копіювання його відповідей знижує креативність викладача та його професійну автономію.

- *Підміна критичного мислення.*

У ситуаціях, коли викладач передає ІІІ функції аналітики або оцінювання без належного контролю, страждає якість освітнього процесу. Етичні виклики, пов'язані з використанням ІІІ у викладацькій діяльності, не зводяться лише до проблеми плагіату. Йдеться про цілісну етичну екосистему, в якій технологія має підпорядковуватися людині, її моральному вибору, фаховій відповідальності та педагогічному покликанню. Лише формування чітких меж, розробка внутрішніх етичних регламентів, системне навчання та постійне самоспостереження дозволять забезпечити етичне використання ІІІ як інструмента, а не як заміни інтелектуальної і педагогічної діяльності.

Аби уникнути ризиків, пов'язаних із неетичним використанням ІІІ, необхідно переосмислити класичні принципи академічної доброчесності та адаптувати їх до нових реалій:

Прозорість — користувач має чітко вказувати, які частини матеріалів створені або змінені за допомогою ІІІ.

Відповідальність — навіть якщо продукт частково згенерований машиною, саме людина несе відповідальність за його зміст і точність.

Оригінальність — тексти, повністю створені ІІІ, не можуть вважатися авторськими доробками викладача.

Автентичність — у контексті навчання необхідно розмежовувати, що створено студентом/викладачем, а що — алгоритмом.

Критичність — автоматизовані відповіді мають бути проаналізовані з точки зору достовірності та етичної доречності.



## Рекомендації

1. Розробити інституційні політики щодо використання ШІ у навчальному процесі.
2. Забезпечити викладачів тренінгами з цифрової етики та академічної доброчесності.
3. Включити до силабусів модулі з критичного використання цифрових інструментів.
4. Стимулювати відкриту звітність щодо застосування ШІ в освітньому процесі.
5. Розрізняти допустиме та недопустиме використання ШІ залежно від контексту (дидактика, наука, оцінювання).

Інтенсивне використання ШІ у щоденній освітній практиці може поступово зменшити інтелектуальну активність самого викладача. Надмірна автоматизація призводить до спрощення рутинних процесів, але також може послабити здатність до аналітичного мислення, саморефлексії, глибокої підготовки. Існує ризик, що ШІ поступово витіснятиме живе спілкування між викладачем і студентом. Автоматичні поради, пояснення, відповіді на запити, що надаються ботами або генераторами знань, можуть зменшити мотивацію студентів до безпосередньої участі в обговореннях. Таким чином, втрачається міжособистісний вимір освіти, який є фундаментом гуманістичної педагогіки.

Навіть за умов коректного використання, викладач несе моральну відповідальність за наслідки впровадження ШІ у власну професійну діяльність. Якщо згенерований контент виявиться некоректним, образливим, дискримінаційним чи маніпулятивним, саме людина, а не програма, має відповідати за результат.

Ще важливий момент: використання ШІ передбачає наявність технічних навичок, стабільного доступу до інтернету, знання англійської мови (для взаємодії з багатьма моделями). Це може поглибити цифрову нерівність між викладачами різних закладів освіти, вікових категорій, рівнів ІКТ-компетентності. У таких умовах виникає ризик неетичної переваги, коли одні



мають технологічну перевагу, а інші залишаються поза інноваційним середовищем.

У багатьох вишах відсутні чіткі інструкції або політики щодо дозволеного використання ШІ. Це створює правову невизначеність: що є допустимим, а що — порушенням академічної доброчесності? У таких умовах кожен викладач змушений діяти на власний розсуд, що не завжди гарантує етичність.

### Висновки

Штучний інтелект може бути ефективним помічником викладача, за умови свідомого та етичного використання. Дотримання принципів академічної доброчесності має залишатися фундаментом будь-якої освітньої діяльності. Потреба в новій цифровій етиці стає дедалі актуальнішою, і саме викладачі мають формувати приклад відповідального використання інновацій. Етичні виклики, пов'язані з використанням ШІ у викладацькій діяльності, не зводяться лише до проблеми плагіату. Йдеться про цілісну етичну екосистему, в якій технологія має підпорядковуватися людині, її моральному вибору, фаховій відповідальності та педагогічному покликанню. Лише формування чітких меж, розробка внутрішніх етичних регламентів, системне навчання та постійне самопостереження дозволять забезпечити етичне використання ШІ як інструмента, а не як замітника інтелектуальної і педагогічної діяльності.

### Література

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. Стаття 42. Академічна доброчесність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n1425>

2. Androshchuk, Alina, and Oleksandr Maluga. "Використання штучного інтелекту у вищій освіті: стан і тенденції." *International Science Journal of Education & Linguistics* 3.2 (2024): 27-35.

3. Борисова В. Є. "Роль інтерактивних технологій у вивченні української мови як іноземної." *The 15th International scientific and practical conference "New knowledge: strategies and technologies for teaching young people"* (April 16–19,





2024) Lisbon, Portugal. International Science Group. 2024. 314 p.. 2024.

4. Palamar, Svitlana, and Maryna Naumenko. "Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності." *Educological discourse* 1.44 (2024): 68-83.

5. Родінова Наталія Леонідівна, Вячеслав Артурович Логай, and Майя Борисівна Ковальчук. "Імплементация штучного інтелекту в оцінювання якості української освіти: вплив на академічну доброчесність." *Академічні візії* 29 (2024).

6. Гурін, Артем Леонідович. "Академічна доброчесність як основа політики використання технологій штучного інтелекту у вищих навчальних закладах." *Педагогічна Академія: наукові записки* 17 (2025).

7. МЕЛЬНИК, ЮРІЙ, СВІТЛАНА ТОДОРОВА, and ГАННА ШЕВЧЕНКО. "Філософія штучного інтелекту у вищій освіті." *Humanities Studies* 19 (96) (2024): 126-134.

8. Трейтяк, Дмитро. "Дотримання академічної доброчесності в умовах розвитку систем штучного інтелекту." «Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)» 8.26 (2024): 1197-1208.

9. Яковлєва, Ольга Миколаївна, Наталія Олексіївна Прус, and Ольга Андріївна Зінченко. "Штучний інтелект як загроза та інструмент підтримки академічної доброчесності у вищій освіті." *Педагогічна Академія: наукові записки* 22 (2025).

**Abstract.** The article examines the use of artificial intelligence (AI) tools in teaching through the lens of academic integrity principles. It analyzes the potential benefits of AI for enhancing the efficiency of the educational process, as well as the ethical risks that arise in the automation of pedagogical practices. Particular attention is paid to practical case studies from real educational settings that demonstrate both ethically sound and potentially problematic uses of AI. The paper offers recommendations for developing institutional policies that ensure the ethical use of digital technologies in higher education. The material may be useful for university instructors, administrators, and developers of internal academic integrity policies.

**Keywords:** academic integrity, artificial intelligence, teaching practice, digital ethics, plagiarism, ethical risks, ChatGPT

Статтю надіслано: 21.10.2025

Борисова З.У., Борисова В.Є.